

ДО ІСТОРІЇ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІ 20-Х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ

Володимир Дроб'язко,
*завідувач відділом авторського та суміжних прав НДІ
інтелектуальної власності, консультант Українського
агенства з авторських прав, кандидат філологічних
наук*

(закінчення, початок у № 1'2005)

Твір вважався таким, що вийшов у світ 1 січня того року, протягом якого він був уперше правомірно опублікований. До видання прирівнювалися: прилюдна вистава драматичного й музично-драматичного твору, прилюдне виконання музичного твору, прилюдне виставлення творів образотворчих мистецтв, фотографій та творів, одержаних способами, аналогічними фотографії, зведенню будівлі. Автор і його спадкоємці мали право зареєструвати час виходу у світ твору, або час першого прилюдного його виконання чи прилюдного виставлення творів образотворчого мистецтва тощо, подавши відповідну заяву і здійснивши запис у реєстрі, який вели органи Народних комісаріатів освіти УСРР та АМСРР. Реєстрація твору була доказом початкового моменту дії авторського права, але вона не заважала третім особам оспорювати авторське право на зареєстрований твір. Відмова зареєструвати твір не позбавляла зацікавлених осіб права встановлювати, в разі необхідності, час видання твору іншими способами (ст.14).

За загальним правилом авторське право переходило до спадкоємців на

15 років, починаючи від 1 січня року смерті автора, крім встановлених спеціальних строків охорони, з яких до спадкоємців переходила частина строку охорони, що залишалася після смерті автора. Грошова оцінка авторського права, що переходила до спадкоємців автора, не включалася до загальної оцінки спадкового майна за обчислення податку зі спадщини (ст.15).

До ст.15 була зроблена примітка (в редакції постанови ЦВК і РНК УСРР від 12 червня 1929 р.) такого змісту:

"Коли через політичний або культурний гніт за дореволюційних часів автор або його спадкоємці позбавлені були змоги використати авторське право, то початковий момент того строку, протягом якого авторське право переходить до спадкоємців автора, обчислюється від того моменту, коли стало можливим використання авторського права.

Неможливість використання авторського права, а також строк, з якого використання стало можливим, встановлює Народний комісаріат освіти УСРР" (19).

Відповідно до цього положення була прийнята постанова Наркомосвіти УСРР від 16 вересня 1929 р. "Про продовження строку викорис-

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

тання авторського права спадкоємцям письменників: Коцюбинського Михайла, Кропивницького Марка, Старицького Михайла, Тобілевича Івана та композитора Лисенка Миколи", в якій відзначалося:

"Визнаючи, що через політичний та культурний гніт дореволюційних часів українські письменники Коцюбинський Михайло, Кропивницький Марко, Старицький Михайло, Тобілевич Іван та композитор Лисенко Микола, а так само їхні спадкоємці були позбавлені змоги користуватися в повній мірі авторським правом та, зважаючи на те, що спадкоємці згаданих письменників і після того, як радянська влада видала закон про авторське право, не могли скористатися в повній мірі цим правом, бо минули його встановлені строки, Народний комісаріат освіти УСРР, на підставі постанови ЦВК та РНК УСРР від 12 червня 1929 р. "Про зміну примітки до ст.15 постанови "Про авторське право", постановив:

Продовжити строк користування авторським правом:

- 1) для спадкоємців Коцюбинського Михайла — до 1 січня 1939 р.;
- 2) для спадкоємців Кропивницького Марка — до 1 січня 1937 р.;
- 3) для спадкоємців Старицького Михайла — до 1 січня 1936 р.;
- 4) для спадкоємців Тобілевича Івана — до 1 січня 1936 р.;
- 5) для спадкоємців Лисенка Миколи — до 1 січня 1939 р.

Примітка 1. Оскільки спадкоємці Коцюбинського Михайла зреклися авторського права, надати право на користування авторським гонораром за твори Коцюбинського Михайла до 1 січня 1939 року Комітетові увічнення пам'яті письменника Коцюбинського Михайла.

Примітка 2. Суми авторського гонорару, що випадково збирались до дня опублікування цієї постанови УТОДІК'ом і перебувають на рахунку спадкоємців зазначених письменників, мають бути виплачені їх спадкоємцям" [20].

Авторське право частково або повністю могло передаватися за видавничим договором, переходити за заповітом або іншим законним способом. Договір на передання авторського права повинен був укладатися в письмовій формі, містити точні вказівки про характер і умови використання авторського права. Недодержання письмової форми позбавляло сторони права посилатися, у разі спору, на свідчення свідків, стосовно підтвердження договору, але не позбавляло їх права надавати письмові докази. Письмова форма договору була необов'язковою для друкування творів у періодичних виданнях і в енциклопедичних словниках (ст.16).

За видавничим договором автор передавав видавцеві право на видання і розповсюдження свого твору, а видавець зобов'язувався випустити зазначений твір у світ своїм коштом і вжити заходів до його розповсюдження. У видавничому договорі обов'язково зазначалися: кількість передбачених договором видань, розмір тиражів цих видань, розмір авторської винагороди, межовий строк випуску видань, строк чинності договору. (ст.17).

Видавничі договори з державними видавництвами, видавництвами партійних, професійних, кооперативних і громадських організацій укладалися без обмеження строком. Видавничі договори з приватними видавництвами можна було укласти на строк до 5 років (ст.18).

Якщо в договорі не було зазначено строку видання, видавець зобов'язаний був випустити у світ твір протягом наступних строків:

- твір до 5 друк. аркушів у періодичному виданні — протягом 6 місяців;
- видання до 10 друк. аркушів, підручників і репродукцій творів образотворчого мистецтва — протягом одного року;
- інші видання — протягом двох років.

Зазначені строки обчислювалися від дня підписання договору або одержання видавництвом твору, якщо його подано після підписання договору. Зазначені вище строки випуску видань могли бути збільшені за видавничими договорами не більш ніж у 1,5 раза (ст.19).

Коли договором передбачався випуск кількох видань, видавництво могло приступити до наступного видання після розпродажу примірників твору попереднього видання. Коли видавництво не дотримувалося цього положення, за заявою автора видавничий договір міг бути розірваний (ст.20).

Право на прилюдне виконання драматичних, музичних, музично-драматичних, кінематографічних, хореографічних творів і пантомім автор міг передати державним органам на певний строк або безстроково, іншим організаціям і особам — не більше ніж на 2 роки, при цьому дозволялося здійснювати не більше 50-ти публічних виконань (ст.21).

За відсутності в угоді положення про строк прилюдного виконання творів, установи, організації та особи, що набули право на прилюдне виконання, зобов'язані були прилюдно виконати:

- драматичні й музичні твори,

пантоміми — протягом одного року;

- музично-драматичні, кінематографічні й хореографічні твори — протягом 1,5 року від дня підписання договору або одержання від автора твору після підписання договору (ст.22).

Якщо видання або прилюдне виконання твору не було здійснено протягом строку, визначеного законом або договором, видавництва, установи, організації й особи, що уклали відповідні договори, повинні були виплатити авторові повністю обумовлену винагороду, а чинність договору, за заявою автора, припинялася.

Дозволялося укладати договір, за яким автор зобов'язувався створити і подати до видавництва твір до певного строку і в обумовленому вигляді. Укладаючи такий договір, автор тим самим передавав видавництву виключне право на видання зазначеного твору (ст.24).

Набуті від автора права на видання або публічне виконання творів видавництва, установи, організації та особи могли передавати іншим видавництвам, установам, організаціям та особам тільки з письмового дозволу автора або його правонаступників (ст.25).

Автор мав право до повного зібрання своїх творів включати твори, право на видання або прилюдне виконання яких він передав будь-яким видавництвам, організаціям чи особам (ст.26).

Видавець і видовищне підприємство не мали права на свій розсуд робити за життя автора без його згоди будь-які скорочення, доповнення та інші зміни, як щодо самого твору та його назви, так і зазначення в ньому імені автора. Видавець не мав

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

права за життя автора без його згоди додавати до творів ілюстрації (ст.27).

Видавництва, організації й особи, що набули авторських прав, мали право захищати їх від автора і третіх осіб відповідно до закону (ст.28).

Народний комісаріат освіти УСРР, за погодженням з Народним комісаріатом праці УСРР і Радою професійних спілок УСРР, встановлював:

- мінімальний розмір авторської винагороди як у разі передання авторського права, так і у разі порушення цього права;
- розмір авторської винагороди за прилюдне виконання твору, коли твір було виконано без згоди автора;
- розмір винагороди авторам творів, надрукованих без їхньої згоди у збірниках, наукових творах, якщо запозичення з твору автора перевищувало встановлені законом норми;
- розмір винагороди авторам художніх та фотографічних творів за їх використання без згоди автора у виробках фабрично-заводської, кустарної та ремісничої промисловості;
- розмір винагороди авторам творів, що зазнали переробки без згоди автора, але з дозволу Народного комісаріату освіти УСРР, з розповідної на драматичну форму чи на кіносценарій і навпаки, або з драматичного твору на кіносценарій і навпаки;
- розмір і випадки виплати винагороди авторам кіносценаріїв, авторам музичних творів, виконуваних при демонстрації кінофільмів, кінорежисерам, кінооператорам та кінохудожникам (ст.29).

Постановою Ради народних комісарів УСРР право видавати на території УСРР будь-які твори, зокрема й ті, що були об'єктами авторського права, могло бути визнане виключним правом держави в таких випадках:

- коли твір випущено в світ вперше на території УСРР, або коли він перебував на цій території у вигляді: рукопису, ескізу або в іншій об'єктивній формі;
- коли твір українського письменника випущено в світ за кордоном, незалежно від мови, якою цей твір видано.

Визнання виключного права УСРР на видання творів, що були об'єктом авторського права, супроводжувалося виплатою авторові винагороди, розмір якої визначався Народним комісаріатом освіти УСРР за погодженням з Народним комісаріатом фінансів УСРР (ст.30).

Право видавати, перевидавати, прилюдно виконувати переклади різних творів українською мовою могло бути визнано постановою Ради народних комісарів УСРР монополією держави (ст.31).

Після закінчення строку дії авторського права твори, за винятком творів, визнаних власністю держави, можна було відтворювати, видавати, розповсюджувати, виконувати без обмежень, встановлених законом.

Постанова ЦВК і РНК УСРР "Про авторське право" стала джерелом і могутнім стимулом подальшого розвитку авторського права в Україні. Першим нормативним актом, прийнятим на її виконання була постанова Наркомосвіти УСРР від 22 квітня 1929 р. "Про авторський гонорар за прилюдне виконання дра-

матичних, музичних, кінематографічних та інших творів" (21).

Постановою були встановлені такі розміри авторського гонорару за прилюдне виконання творів:

- за оригінальні драматичні твори (драма, комедія, трагедія, водевіль та ін.) — авторові твору за кожен акт — 1,5% від фактичного збору за виставу, художникові за оригінальну постановку твору — 0,25% за кожен акт від фактичного збору за виставу;
- за перекладені драматичні твори — за кожен акт 1% від фактичного збору за виставу, що розподілявся порівну між автором і перекладачем, за кожен акт 0,25% від фактичного збору за виставу художникові за оригінальну постановку;
- за твори музично-драматичні (опери, оперети, музичні комедії, балети, пантоміми то ін.) за кожен акт 1,25% від фактичного збору за виставу, зокрема за музичні твори — 0,75%, за лібретто — 0,25%, художникові за оригінальну постановку — 0,25%;
- за твори музично-драматичні сучасного оригінального українського репертуару — за кожен акт — 2,25% від фактичного збору за виставу, зокрема за музичні твори — 1,5%, за лібретто — 0,25%, художникові — 0,25% за оригінальну постановку;
- за музичні твори, спеціально написані чи підібрані для супроводу драматичних творів, за кожен фактично супроводжуваний цією музикою акт — 0,5% від фактичного збору за виставу (за підібрані твори гонорар виплачувався автору відбору, а не композитору);
- за музичні, драматичні, літературні, хореографічні та інші твори, виконувані в концертах і окремих виставах, у театрах сатири і мініатюр (вистави з низки дрібних творів) — за всю програму 3% від фактичного збору за виставу;
- за кінофільми, крім видових, мультиплікаційних та хронікальних, авторові сценарію — 1%, режисерові 0,25% від фактичного збору за кожен сеанс (якщо автор сценарію запозичив сюжет, йому виплачувалося 0,75%, авторові сюжету — 0,25% зазначеного гонорару);
- за мультиплікаційні фільми — автору сценарію — 0,25%, кінохудожникові — 0,75% від фактичного збору за кожен сеанс;
- за видові та хронікальні кінофільми — кінооператорові — 0,25% від фактичного збору за кожний сеанс;
- за музичні твори, спеціально написані для супроводу всього кінофільму — 1% від фактичного збору за кожен сеанс;
- за відібрані музичні твори для супроводу всього кінофільму — 0,25% фактичного збору за кожен сеанс (гонорар виплачувався авторові відбору, а не композитору);
- за дивертисменти та естрадні твори, виконувані в кінотеатрах після або до кіносеансу — за всю програму — 0,25% від фактичного збору за кожен сеанс;
- за твори музичні, естрадні, виконувані в цирках, естрадах, дивертисментах, кабаре та інших місцях із платним входом — за всю програму 3% від фактичного збору за вечір;
- за музичні, естрадні твори, ви-

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

конувані в садах, ресторанах, пивних, кабаре, кафе та інших прилюдних місцях із платним входом — 5% загальної суми заробітної плати за день усіх виконавців творів.

Драматичні, музично-драматичні, хореографічні та інші твори оплачувалися не більш ніж за 5 актів; кількість актів визначалася за авторським примірником. Авторський гонорар розподілявся між усіма авторами, твори яких виконувалися пропорційно кількості виконаних творів кожного автора.

Авторський гонорар повинні були виплачувати всі державні та громадські установи, клуби, підприємства та організації, приватні організації та особи, що влаштовували видовища. Театри, звільнені від державних та місцевих податків, не звільнялися від виплати авторського гонорару. Авторський гонорар за виконання творів, не виплачений авторам (відсутність спадкоємців, за давністю тощо), надходив у розпорядження НКО УСРР до спеціального літературного фонду. До гонорарів, встановлених цією постановою, не зараховувалися суми, виплачені театрами авторам за написання твору.

Фактичним збором за виставу вважалася сума, зібрана від продажу квитків, за винятком державних і місцевих податків та виплат, зборів на користь Червоного Хреста. Інші витрати (оренда театрального приміщення, заробітна плата та ін.) до уваги не бралися. Сума фактичного збору встановлювалася на підставі записів у книгах видовищного підприємства, касових звітів про збори тощо.

Постановою Наркомосвіти УСРР від 26 вересня 1929 р. "Про мінімальні ставки авторського гонорару

та про норму тиражу" [22] були встановлені наступні мінімальні ставки авторського гонорару для окремих видів літературних творів:

- оригінальна художня проза — 100 крб. за друк. аркуш;
- оригінальні критичні, бібліографічні твори в галузі літератури, театру, кіно та інших видів мистецтва — 90 крб. за друк. аркуш;
- переклад художніх, наукових, технічних творів, що не потребують редагування — 50 крб. за друк. аркуш;
- переклад інших творів, що не потребують редагування — 40 крб. за друк. аркуш;
- переклади, що потребують редагування — 30 крб. за друк. аркуш;
- вірші оригінальні й перекладні, надруковані в періодичній пресі — 60 коп. за рядок;
- вірші друквані в інших виданнях, крім періодичних — 30 коп. за рядок;
- підручники для шкіл I-го концентру — 80 крб. за друк. аркуш;
- підручники для профшкіл і ВИШ'ів — 100 крб. за друк. аркуш;
- підручники для шкіл II концентру — 90 крб. за друк. аркуш;
- читанки — 60 крб. за друк. аркуш.

Авторський гонорар за твір до одного друк. аркуша відповідно зменшувався.

Постановою були встановлені наступні норми тиражу для одного видання:

- художня проза — 5000 примірників;
- масова художня література — 20000 примірників;

- драматичні твори — 3000 примірників;
- твори критичні, бібліографічні, публіцистичні в галузі літератури, театру, кіно та інших видів мистецтва — 3000 примірників;
- дитяча література — 10000 примірників;
- віршовані твори, крім друкованих у періодичній пресі — 3000 примірників;
- підручники для шкіл I-го концентру — 100000 примірників;
- підручники для шкіл II-го концентру — 30000 примірників;
- підручники для профшкіл і ВИШ'ів — 7000 примірників;
- методичні посібники і теоретичні роботи із соціально-економічних питань — 10000 примірників;
- методичні посібники й теоретичні роботи з інших питань, крім соціально-економічних — 50000 примірників;
- оригінальні популярні твори із соціально-економічних і природничих наук — 10000 примірників;
- популярна література для масового читача (обсягом до 3 друк. аркушів) — 20000 примірників;
- підручники для шкіл ліквідації неписьменності дорослих — 250000 примірників;
- підручники для шкіл ліквідації неписьменності дітей — 75000 примірників.

Зазначені ставки авторської винагороди, якщо договором не було передбачено вищих ставок, виплачувалися при тиражі, що не перевищував встановлених норм. Будь-який випуск творів тиражем понад визначену норму, але в межах встановленого договором тиражу, вважався за повне видання. Повторне видання

твору тиражем первинного видання оплачувалося розміром 60% гонорару за первинне видання. Якщо тираж повторного видання, порівняно з первинним, зменшувався, то відповідно зменшувалася і сума гонорару. Якщо в наукових, політично-освітніх, шкільних збірниках і наукових творах були вміщені без згоди автора уривки або повністю твори, запозичені в обсязі, що перевищував встановлені норми запозичення, то автор твору мав право на одержання гонорару, що дорівнював 50% ставки упорядника збірника, відповідно до розміру запозичення. Виплату зазначеного гонорару здійснювали видавництва. Авторам творів, що зазнали переробки без згоди автора, але з дозволу Наркомосвіти УСРР, з розповідної в драматичну форму або кіносценарій і навпаки, виплачувався гонорар у розмірі 50% гонорару, одержаного автором переробки цього твору. Зазначений гонорар виплачувало видавництво.

Як практично застосовувалися положення авторського права на території України на початку 20-х років ХХ ст., проілюструємо лише одним прикладом.

6 лютого 1923 р. професор М. Плевако звернувся до Харківського кооперативного видавництва "Рух" з пропозицією такого змісту:

"Пропоную Вам до друку у Вашому видавництві "М. Плевако. Хрестоматія нової української літератури" на таких умовах:

- 1) Я Вам зараз здаю до друку II том "Хрестоматії" — від Франка до найновіших часів (розміром до 40 друк. аркушів), що найбільше потрібний в даний момент. Тим часом я підготую дві частини I тому — від Котляревського до Франка (роз-

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

міром до 50 друк. арк.), які зобов'язуюся здати до друку протягом 6 місяців.

- 2) Перший наклад усієї "Хрестоматії" зобов'язуюсь віддати "Рухові", який друкує "Хрестоматію" в кількості 15.000 (п'ятнадцяти тисяч) примірників.
- 3) Коли цей наклад розійдеться, то для перевидання "Хрестоматії" на рівних умовах "Рух" має першість.
- 4) Хрестоматію зложую за планом Соцвих'у і зобов'язуюся дістати дозвіл від Научпедкому Соцвих'у для вжитку її по школах Соцвих'у.
- 5) "Рух" зобов'язується виплачувати мені гонорар у розмірі 10% накладу по мірі продажу книги, але не менше 25 черв. щомісячно.
- 6) Авансом "Рух" виплачує мені 10% гонорару негайно після передачі мною до видавництва рукопису "Хрестоматії".
- 7) Після здачі мною матеріалу "Рух" зобов'язується друкувати "Хрестоматію" не менше 10 аркушів у місяць.
- 8) Коли, після визначеного строку, протягом трьох (4-х) місяців все таки книжка не вийде, я маю право вести переговори і передати її до друку іншому видавництву.
- 9) Зміни в нашій умові можуть бути зроблені за взаємною згодою.
- 10) Будь-які непорозуміння, що можуть виникнути між нами, розв'язуються в судових установах Харкова.
- 11) Я дістаю авторських примірників 25 з кожного випуску, Вашу листовну згоду я буду вважати за ствердження цієї умови" [23].

20 лютого 1923 р. директор-розпорядник І. Лизанівський повідомив автору М. Плевако:

"У відповідь на Ваш лист від 6 лютого ц.р. повідомляємо Вам, що ми згодні друкувати книжку: М. Плевако "Хрестоматія нового українського письменника" на умовах, які Ви нам запропонували".

Видавництвом до запропонованої автором угоди було додано один пункт:

- 12) "Рух" має право видавати "Хрестоматію" і сам, і спільно з іншим видавництвом під своєю фірмою" [24].

За десять років між українськими видавництвами і авторами встановились ділові відносини, які базувалися на положеннях авторського права. Свідченням цього є лист Максима Рильського до видавництва "Література і мистецтво" від 21 вересня 1933 року:

"Вельмишановний товаришу!

Одержав сьогодні Вашого листа і зараз же відповідаю.

- 1) Твори Стендаля вийшли в призначені строки. Мушу тільки тут же сказати, що та неакуратність, з якою ЛІМ виплачує гонорари, не може не відбиватись на моїй роботі. За редагування "Червоного й чорного" мені (про це є довідка з бухгалтерії) належить 625 крб., а дали мені, як я був у Харкові, тільки 150, отже зостається 475. Дуже прошу вжити заходів, щоб ці гроші негайно мені вислали, бо, повторюю, не маючи хоч якогось забезпечення, не можу працювати.
- 2) За редагування Рабле радо візьмусь, а щодо легкості цієї роботи, то наперед сумніваюсь — надто складна стоїть пробле-

ма перед перекладачем Рабле.

- 3) Прошу повідомити, в якому стані справа з виданням "Орлеанської діви" Вольтера, до якої я передав Вам і передмову. Думаю, що після того, як ми вже маємо укр. мовою такі прозаїчні шедеври Вольтера, як "Кандід", дуже корисно буде подати нашому читачеві цю яскраву антирелігійну, антипопівську, актуальну великою мірою і в наші дні сатиру Вольтера. У віршованій перекладній літературі вихід цього перекладу буде, по-моєму, значною подією.
- 4) Мені здається, що саме на часі подумати про антологію руських поетів кінця XIX ст.; з акцентом на поживтневій добі, в укр. перекладах. Як один із кроків до культурного братання національностей: "виміну цінностями", така книжка відіграє немало роль. Коли б Ви на цю думку пристали, то я б охоче взяв на себе вибір перекладачів і стилістичне редагування книжки, а також, розуміється, і самостійне перекладання багатьох речей. Ясно, що це робота не одного тижня чи

місяця, отже варто б узятись за неї тепер, щоб зробити на 1934 рік.

Буду дуже вдячний, коли Ви не загаїтесь із відповіддю на мій лист. М. Рильський [25].

Отже, авторське право періоду "воєнного комунізму" характеризувався докорінною зміною попереднього авторського права і спробами впровадити в зазначену сферу норми, що відповідали більшовицьким поглядам.

Наступний етап розвитку українського авторського права у радянський період пов'язаний з дією Основ авторського права СРСР 1925 і 1928 рр., а також прийнятого на їх розвиток Закону УСРР "Про авторське право" від 6 лютого 1929 р. Зазначені законодавчі акти цілком відповідали духу свого часу. Порівняно з періодом "воєнного комунізму" даний етап слід розглядати як період поступового відновлення і розширення охорони авторських прав. Юридично-технічні якості Основ авторського права СРСР 1928 р. були досить високі: не випадково багато їх положень було перенесено практично без змін до наступного законодавства [26]. ◆

Література:

1. Про авторське право. — Постанова ЦВК і РНК УСРР від 6 лютого 1929 р. — Зб. Уз. — 1929 р. — відділ I. — № 7. — Ст. 55.
2. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства Украины. — 1919. — № 2. — С. 18.
3. Там же. — 1919. — № 25. — С. 380.
4. Там же. — 1919. — № 33. — С. 486.
5. Там же. — 1919. — № 34. — С. 512.
6. Збірник узаконень та розпоряджень Всеукраїнського революційного комітету. — 1920. — № 18. — С. 503.
7. Там же. — 1921. — № 4. — С. 121-122.
8. Збірник законів і розпоряджень Робітничо-селянського уряду. — 1921. — № 11. — С. 358.

9. Там же. — 1921. — № 15. — С. 502.
10. Бюлетень Наркомосвіти. — 1921. — № 9. — С.16.
11. Шлях до комунізму. — 1924. — № 5.
12. Бюлетень Наркомосвіти. — 1925. — № 6. — С. 21.
13. Зб. Зак. СРСР. — 1925 р. — № 7. — С. 67.
14. Зб. Зак. СРСР. — 1928 р. — № 27. — С. 246.
15. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби, 2004. — С. 38.
16. Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. — 1925. — Ч. 100. — С. 550.
17. Там же. — 1926. — Відділ другий. — № 11. — С. 37.
18. Зб. Уз. УСРР. — 1929. — № 27. — С. 55.
19. Про авторське право та про Літфонд. Постанови і відомчі розпорядження. — К.: Радянське будівництво і право, 1936. — С. 24.
20. Бюл. НКО УСРР. — 1929. — № 38 (177).— С. 521.
21. Збірник законів та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. — 1929. — Відділ другий. — № 12. — С. 52.
22. Там же. — 1929. — № 25. — С. 120.
23. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України, ф. 577, опис 1, справа 1.
24. Там же.
25. Там же, ф. 584, опис 1, справа 23.
26. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. — С.38.

ЦІКАВО ЗНАТИ

ЗЕМЛЯ ВЖЕ НІКОЛИ НЕ БУДЕ ТАКОЮ

Такого висновку дійшов відомий британський вчений Джеймс Лавок. 30 років тому Лавок висунув ідею про те що наша Земля має власну систему контролю за кліматичними процесами. Ця система підтримує на нашій планеті необхідні для життя умови, але в результаті антропогенної діяльності планетна система контролю була порушена, зміна клімату стала не минуча, і Земля вже ніколи не буде такою, як раніше. За словами вченого незадовго до кінця цього сторіччя виникне ряд глобальних катастроф, в результаті яких життя збережеться тільки в Арктиці, де умови залишаться більш менш пристосованими для існування.

За матеріалами сайту <http://www.cnews.ru>